

Sygn. akt II PSK 373/21

POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa P. C.
przeciwko E. Sp. z o.o. w S.
o diety i ryczałty z tytułu podróży służbowych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 września 2022 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 25 czerwca 2021 r., sygn. akt VIII Pa 35/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 czerwca 2021 r., sygn. akt VIII Pa 35/21 Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił apelację pozwanej E. Sp. z o.o. w S. od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z 10 grudnia 2020 r., sygn. akt V P 368/20, którym Sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwo P. C. o diety i ryczałty za noclegi.

Powód P. C., po ostatecznym sprecyzowaniu pozwu domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanej E. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwoty 30.099,30 zł tytułem brakujących części świadczeń z tytułu diet i ryczałtów za noclegi w okresie od 1 maja 2012 r. do 31 października 2013 r. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od kwot i dat podanych szczegółowo w treści pisma.

Wyrokiem z 10 grudnia 2020 r., sygn. akt V P 368/20 Sąd Rejonowy Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu uchylił wyrok zaoczny Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z 25 listopada 2015 r. sygn. akt V P 2152/15, zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 30.099,30 zł. z odsetkami ustawowymi od 15 listopada 2013 r. do 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo. Kosztami postępowania obciążono pozwaną i w związku z tym zasądzone od pozwanej na rzecz powoda kwotę 3.180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i poniesionej opłaty od apelacji oraz na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu kwotę 4.745,34 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych w sprawie oraz kwotę 1.505,00 zł. tytułem opłaty, od uiszczenia której zwolniony był powód.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyła apelacją strona pozwana, zarzucając mu błąd w ustaleniach faktycznych oraz naruszenie art. 42 k.p. w zw. z art. 77⁵ k.p.; art. 77⁵ k.p. w zw. z art. 190 Konstytucji RP, a także art. 278 k.p.c.

Sąd Okręgowy oddalił apelację jako nieuzasadnioną.

Wskazał on, że Sąd Rejonowy słusznie uznał, iż diety zagraniczne są elementem stosunku pracy, który został określony w umowie o pracę. Argumentacja pozwanego zawarta w uzasadnieniu apelacji, jakoby była to jedynie informacja dla powoda o tym, że takie świadczenia będą mu wypłacane nie wytrzymuje konfrontacji z zasadami doświadczenia życiowego. Nadto, stanowi ona jedynie element, który ma być merytorycznym oparciem dla kolejnego zarzutu pozwanej, związanym z koniecznością złożenia powodowi wypowiedzenia zmieniającego, o czym będzie jeszcze mowa poniżej.

W ocenie Sądu drugiej instancji, pozwanej nie udało się wskazać uchybień w wywodach Sądu pierwszej instancji, ani przywołać faktów, które wspierałyby interpretację przedstawioną w apelacji. Zupełnie niezrozumiałym byłoby powielanie przez pracodawcę w umowie o pracę informacji, które zawiera regulamin wynagradzania, z którym pracownik będzie się musiał zapoznać. Dlatego zarzut błędnie ustalonego stanu faktycznego należało uznać za bezzasadny.

W zakresie zarzutu naruszenia art. 42 k.p. w zw. z art. 77⁵ k.p. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie, zdaniem Sądu Okręgowego, wbrew twierdzeniom

apelującego, w okolicznościach ustalonych w niniejszej sprawie, zmiana przez pozwaną regulaminu wynagradzania w zakresie zwrotu kosztów podróży służbowej wymagała wypowiedzenia zmieniającego umowę o pracę. Sąd odwoławczy zwrócił uwagę na charakter świadczenia jakim jest ryczałt czy dieta. Powód oraz inni zatrudnieni w transporcie międzynarodowym kierowcy zwykli traktować powyższe świadczenia jako składniki wynagrodzenia za pracę. Tymczasem Sąd Najwyższy w wyroku z 30 maja 2017 r. (sygn. akt I PK 154/16) w treści uzasadnienia wyraźnie stwierdził, że ryczałt za nocleg służy pokryciu zwiększonych kosztów utrzymania podczas wykonywania zadań służbowych poza stałym miejscem wykonywania pracy, a zatem świadczenie to ma charakter nie wynagrodzeniowy, lecz kompensacyjny. Podobnie w wyroku z 6 lutego 2018 r. (sygn. akt III PK 158/16) Sąd Najwyższy stwierdził, że koszty podróży służbowej pracownika obciążają wyłącznie pracodawcę, ponieważ jest to koszt pracy, który w ramach ryzyka prowadzenia działalności (w rozpoznawanej sprawie -działalności gospodarczej, skoro strona pozwana jest przedsiębiorcą działającym w branży transportowej) spoczywa na pracodawcy prowadzącym tę działalność. Należności z tytułu podróży służbowych nie są elementem wynagrodzenia pracowników (choć w praktyce tak są przez nich traktowane). Nie odzwierciedlają rodzaju wykonywanej pracy ani kwalifikacji wymaganych przy jej wykonywaniu, nie uwzględniają także ilości i jakości świadczonej pracy (por. art. 78 Kodeksu pracy). Są częścią kosztów pracy obciążających pracodawcę, które pracodawca powinien zwrócić pracownikowi - rozliczyć się z nim z tego tytułu. Do wydatków ponoszonych z tytułu podróży służbowych należy odnieść się raczej tak jak do zaliczek pieniężnych udzielonych pracownikowi niż jak do wynagrodzenia za pracę. Dlatego należności przekazane pracownikom z tego tytułu mogą być rozliczane, zaliczane czy też „potrącane” z kwot nienależnie im wypłaconych („nadpłaconych”). Nawet przy braku podstaw do takiego potrącenia, znaczna nadpłata należności z tytułu podróży służbowych powinna być oceniona w kontekście nadużycia prawa podmiotowego do żądania kolejnych należności na pokrycie wydatków w trakcie odbywanych przez pracownika podróży służbowych, zwłaszcza gdy pracodawca zgłasza zarzuty w tym zakresie.

Sąd drugiej instancji wskazał, że zmiany dotyczące wynagrodzenia pracownika są uważane zawsze za istotne. Jak wskazano powyżej, ryczałty i diety nie są składnikami wynagrodzenia, gdyż ich charakter jest inny. Zatem należy je uznać za element warunków pracy. W sprawie spornym było, czy nastąpiła zmiana istotna (wymagająca wypowiedzenia zmieniającego) czy nieistotna (dokonywaną przez pracodawcę np. poleceniem). Sąd odwoławczy wskazał, że u pozwanej pojęcie diety było zwyczajowo rozumiane jako rozliczenie całości podróży służbowej. Pod pojęciem diety kryły się wszystkie należności z podróży służbowych, tj. diety i ryczałty. Z tego powodu zarówno dieta, jak i ryczałty były wypłacane jednym przelewem, bez rozbicia kwoty na dietę oraz ryczałt. Większość przelewów na rzecz powoda pokrywała zarówno wynagrodzenie za pracę, jaki i zwrot kosztów podróży służbowej. Kluczowa dla niniejszej sprawy zmiana polegała na zastąpieniu odesłania do stawek określonych w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 19 grudnia 2002 r., tym samym kolejne zmiany regulacji wewnętrznych pozwanej dokonane w formie zarządzeń pracodawcy, określające należności z tytułu diet i ryczałtów na niższym pułapie, wymagały dokonania wypowiedzenia zmieniającego, gdyż były istotną zmianą warunków pracy. Podkreślenia wymaga, że wynagrodzenie za pracę powoda określano na poziomie oscylującym na poziomie płacy minimalnej, natomiast diety i ryczałty miały mu zapewne kompensować trudne warunki pracy oraz niskie wynagrodzenie zasadnicze. Dlatego też, skoro zmianie miały być poddane istotne warunki pracy, powinno to nastąpić w formie wypowiedzenia zmieniającego, a zatem zarzut pozwanej w tym zakresie był chybiony.

Dalej Sąd Okręgowy zauważył, że Sąd Najwyższy wskazał w wyroku z 21 lutego 2017 r. (I PK 300/15), po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15, nie stosuje się art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców, ale stosuje się art. 77⁵ § 5 k.p. w przypadku, gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę. W niniejszej sprawie pozwana wprowadziła akty wewnątrzzakładowe, jednak nie mogły one znaleźć zastosowania, gdyż wprowadzały one warunki istotnie pogarszające sytuację pracownika w odniesieniu do uprzednio obowiązujących norm prawa pracy

(rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej), a zatem, by wiązały one strony musiałyby dojść do zmiany stosunku pracy na drodze porozumienia stron lub wypowiedzenia zmieniającego.

Bezspornym było, iż strony nie zawierały porozumienia w tym zakresie, a nadto że pozwana nie złożyła powodowi wypowiedzenia zmieniającego. Zatem nie jest tak, jak twierdzi pozwana, iż Sąd Rejonowy nie miał podstawy prawnej do wydania orzeczenia. Całość wyводу pełnomocnika pozwanej sprowadza się do pomijania przywołanego wyroku Sądu Najwyższego i konsekwentnej praktyki orzeczniczej w tym zakresie, powielanej w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. Pełnomocnik pozwanej skupiał się natomiast wyłącznie na wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Dlatego też nie sposób było podzielić argumentacji pozwanej w tym zakresie.

W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 278 k.p.c., Sąd drugiej instancji także ten zarzut apelacyjny uznał za chybiony. Celem przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego jest dokonanie oceny przedstawionego mu materiału dowodowego z punktu widzenia posiadanej wiedzy naukowej (technicznej) danej specjalności i przedstawienie sądowi wniosków umożliwiających poczynienie właściwych ustaleń faktycznych i miarodajnej oceny prawnej okoliczności, które będą stanowić podstawę faktyczną orzeczenia. Sąd nie jest związany opinią biegłego, ale nie może, nie dzieląc jego merytorycznych wypowiedzi ingerować w treść opinii, wprowadzać w miejsce merytorycznych wywodów biegłego własnych stwierdzeń dotyczących przedmiotu opinii. Zdyskwalifikowanie w całości lub w części albo zweryfikowanie wywodów opinii biegłego nie może być dokonane bez posłużenia się wiedzą specjalistyczną. Sąd dokonuje oceny opinii biegłego w kontekście fachowości, rzetelności, czy zgodności z zasadami logicznego rozumowania.

Zdaniem Sądu drugiej instancji w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy nie naruszył art. 278 k.p.c., dokonując jedynie prostych obliczeń matematycznych na podstawie danych przedstawionych w aktach sprawy i samej opinii biegłego. Wręcz przeciwnie- należało uznać, że Sąd pierwszej instancji wnikliwie prześledził poprawność poszczególnych elementów opinii biegłego, weryfikując niewielkie błędy rachunkowe, które w żaden sposób nie wpłynęły na ocenę przydatności opinii. Ponadto, po zastosowaniu tychże obliczeń sąd nie wykorzystał ich

„przeciwko pozwanemu”, albowiem obliczenia te wprawdzie wskazywały, że powodowi należałaby się od pozwanego jeszcze wyższa kwota niż obliczył to biegły, ale już kwota obliczona przez biegłego przewyższała żądanie powoda, ponad które sąd nie wyszedł.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną strona pozwana w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) k.p.c.

Wskazano, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnia istnienie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do rozstrzygnięcia kwestii, czy skutkiem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., wydanego w sprawie o sygn. akt K 11/15 (stwierdzającego niezgodność z Konstytucją RP przepisu art. 21 a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym) jest wyeliminowanie z polskiego systemu prawnego normy prawnej umożliwiającej kierowcom wykonującym przewozy w transporcie międzynarodowym żądania otrzymania z tytułu odbytych podróży służbowych tzw. ryczałtów za nocleg, w sytuacji gdy zawarta w treści przepisu art. 21 a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców norma prawna została uznana przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodną z Konstytucją, a treść tej normy jest analogiczna jak treść normy prawnej zawartej w treści art. 77⁵ k.p.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanej nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy

przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie

faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Przedstawione przez skarżącą zagadnienie zostało już jednoznacznie rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zagadnienie skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15, rozstrzygnęła ostatecznie, podjęta w związku z powstałą w orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżnością stanowisk w tym zakresie, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 października 2017 r., III PZP 2/17 (LEX nr 2379708), w której uznano, że ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia z 2002 r. oraz w § 16 ust. 2 rozporządzenia z 2013 r. W motywach tej uchwały Sąd Najwyższy w powiększonym składzie potwierdził równocześnie pogląd, zgodnie z którym pozbawienie mocy prawnej art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców spowodowało jedynie przewartościowanie sytuacji prawnej, nie jest jednak równoznaczne z pozbawieniem kierowców transportu międzynarodowego (mających status pracowników) należności z tytułu podróży służbowej. Przepisy art. 2 pkt 7 i art. 4 ustawy o czasie kierowców oraz art. 5 i art. 77⁵ k.p. nie zostały bowiem wyrugowane z porządku prawnego. Przepis art. 2 ust. 7 zawiera definicję podróży służbowej kierowcy, modyfikując - na potrzeby wybranej grupy zawodowej - kształt

podróży służbowej zdefiniowanej w art. 77⁵ § 1 k.p. Z kolei w art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców przewidziano, że w zakresie nieuregulowanym w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu pracy. Ten ostatni przepis stanowi odzwierciedlenie wyrażonej w art. 5 k.p. zasady, że przepisy szczególne dotyczące określonej kategorii pracowników mogą określać ich stosunek pracy odmiennie. W konsekwencji, po wyroku Trybunału Konstytucyjnego do pracowników-kierowców w transporcie międzynarodowym znajdują zastosowanie reguły rozliczenia podróży służbowej przewidziane w art. 77⁵ k.p., a co za tym idzie, w rozporządzeniach wykonawczych z 2002 r. i 2013 r. Zastosowanie tego przepisu wynika bowiem z art. 5 k.p. i jego odpowiednika - art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców.

Równocześnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z 26 października 2017 r., III PZP 2/17, podzielił dotychczasowy pogląd wyrażony w uchwale składu siedmiu sędziów z 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 164) oraz w uchwale z 7 października 2014 r., I PZP 3/14 (OSNP 2015 nr 4, poz. 47), w których zgodnie przyjęto, że zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia z 2002 r. (odpowiednio - § 16 ust. 4 rozporządzenia z 2013 r.) oraz że art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/2006 dotyczy możliwości wykorzystania przez kierowcę z dziennego (także tygodniowego skróconego, ale już nie tygodniowego regularnego) odpoczynku w pojeździe (w kabinie samochodu), jeżeli dokona on takiego wyboru, pod warunkiem, że pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy i znajduje się na postoju. Przepisy powołanego rozporządzenia nie dotyczą natomiast uprawnień w zakresie przysługiwania kierowcy od pracodawcy należności na pokrycie kosztów wyjazdów poza bazę w celu wykonywania pracy (podróży służbowych), nie mogą więc służyć ocenie przesłanek takich uprawnień, w szczególności przesłanek przysługiwania ryczałtu za nocleg. Upewnia w tym przekonaniu art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców (przewidujący, że dobowy odpoczynek kierowcy może być wykorzystany w pojeździe, jeżeli pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania). Prawo do odpoczynku zostało w tym przepisie zestawione z dobą i

tygodniem pracy, a nie ze sposobem rozliczania kosztów noclegu. Znaczy to tyle, że pojęcie to należy postrzegać jako gwarancję dotyczącą czasu pracy, nie ma jednak ono nic wspólnego ze sferą kosztów pracy czy konstrukcją podróży służbowej. Ustawa o czasie pracy kierowców w żadnym zakresie nie odnosi się natomiast do rozliczania podróży służbowej pracowników-kierowców w transporcie międzynarodowym, co oznacza, iż zastosowanie znajdują wprost reguły określone w Kodeksie pracy i rozporządzeniach wykonawczych. Sąd Najwyższy w uchwale z 26 października 2017 r., III PZP 2/17- z powołaniem się na wcześniejsze orzecznictwo - zaakcentował również, że istota ryczału jako świadczenia kompensacyjnego polega na tym, iż świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia jest oderwane od rzeczywiście poniesionych kosztów i ma na celu uproszczenie wzajemnych rozliczeń. W rezultacie, jeśli pracownik ich rzeczywiście nie poniesie, to i tak przysługuje mu ustalony ryczałt. Wynika to z założenia, że każde zatrudnienie wiąże się z kosztami dotyczącymi pracy, które w całości obciążają pracodawcę. Zatem niedopuszczalne jest przerzucanie na pracownika kosztów noclegu w podróży służbowej. To na pracodawcy spoczywa powinność zabezpieczenia odpowiednich warunków noclegowych w podróży służbowej, a obowiązek ten może zostać zrealizowany albo przez zorganizowanie odpowiednich warunków umożliwiających odpoczynek (nocny), albo przez ustanowienie ryczału w wysokości dającej możliwość zrealizowania tej potrzeby we własnym zakresie. Nie ma natomiast znaczenia okoliczność, czy pracownik faktycznie ze sposobności tej skorzysta, czy też wybierze rozwiązanie „ekonomiczne”. Sąd Najwyższy podkreślił także, że standard ten jest korzystniejszy od rozwiązania przewidzianego w art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3821/85 i (WE) 2135/98, jak również uchylającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U. UE L 2006.102.1). Znaczy to tyle, że ma pierwszeństwo przed prawem unijnym.

Sąd Najwyższy wyjaśnił również w swoim orzecznictwie, że co do zasady nie ma przeszkód, aby wszystkie należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową zostały określone w postaci jednego ryczału. Takie stanowisko

zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 21 lutego 2017 r., I PK 300/15 (LEX nr 2242158), a także w wyrokach z 14 lutego 2017 r., I PK 77/16, LEX nr 2258054; z dnia 8 marca 2017 r., II PK 410/15, LEX nr 2306367; z 9 marca 2017 r., I PK 309/15 oraz z 13 grudnia 2017 r., III PK 149/16, LEX nr 2435631). W wyroku z 8 marca 2017 r., II PK 410/15 poruszono przy tym jeszcze jedną istotną kwestię dotyczącą relacji zachodzącej między art. 77⁵ § 3 k.p. i art. 77⁵ § 5 k.p. Sąd Najwyższy w wyroku tym wyszedł bowiem z założenia, że sformułowanie „na pokrycie kosztów podróży”, którym posługuje się pierwszy z przywołanych przepisów, ma szeroki kontekst i obejmuje wszystkie koszty, między innymi dietę oraz koszty noclegu. Brak regulacji, o której mowa w art. 77⁵ § 5 k.p. należy natomiast dekodować rodzajowo, to znaczy, jeśli pracodawca ureguluje kwestię diet, a pomija inne koszty (noclegowe), to oznacza, że nie ma postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 k.p. Także w kolejnych orzeczeniach podzielono powyższy tok myślenia (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 30 marca 2017 r., II PK 16/16, LEX nr 2306363 oraz z 17 maja 2017 r., II PK 106/16, LEX nr 2306361). Wychodząc z tego punktu widzenia, podkreślano jedynie, że nie jest wykluczone objęcie wszystkich kosztów związanych z podróżą służbową jedną „zbiorną” należnością. Interpretacja, czy spełnia ona tę funkcję należy przy tym do stron, a w ostateczności do sądu rozpoznającego sprawę (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 27 kwietnia 2017 r., I PK 90/16, LEX nr 2282387 i z 30 maja 2017 r., I PK 154/16, LEX nr 2353606).

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.

[as]